

Arbete och privatliv – samspel och struktur

Leineweber C¹, Westerlund H,¹ Baltzer M¹
1. Stressforskningsinstitutet, Stockholm Universitet

Inledning

Konflikten mellan arbete och privatliv har studerats flitigt. De flesta studierna är enkätbaserade tvärsnittsstudier medan kvalitativa och longitudinella studier är mer ovanliga. De flesta studier fokuserar också på kärnfamiljer.

Vår studie är baserad på deltagarna i SLOSH (Swedish Longitudinal Occupational Survey of Health), en riksrepresentativ longitudinell kohortstudie. Konflikten mellan arbete och familj mäts med en enda fråga (Påverkar kraven i ditt arbete ditt hem- och familjeliv på ett negativt sätt?). Prestationsbaserad självkänsla (PBS) mäts med fyra frågor. Emotionell utmattning mäts med 5 frågor från Maslach Burnout Inventory.

Syfte

Det övergripande syftet är att studera relationen mellan arbete och privatliv med både kvalitativt och kvantitativ metod. Den kvalitativa studien syftar till att med hjälp av gruppdiskussioner undersöka interaktionen – i termer av såväl konflikt som positiva överföringseffekter – mellan arbete och privatliv.

Syftet med den kvantitativa studien är (a) att undersöka om en upplevt konflikt mellan arbete och familj har en negativ påverkan på emotionell utmattning och (b) om emotionell utmattning och prestationsbaserad självkänsla har en effekt på konflikt mellan arbete och familj över en tidsperiod på två år.

Den kvalitativa studien

Metod

En pilotstudie har genomförts och internetbaserade diskussioner genomförs under hösten 2010. Diskussionsgrupperna består av män och kvinnor, sammanboende och ensamstående, med och utan barn, samt med och utan anhöriga att vårda. Urvalet är baserat på SLOSH-deltagare.

Intervjuerna är internetbaserade eftersom vi då får möjlighet att nå personer som inte har tid att lämna hemmet för en intervju. Diskussionsgrupperna är indelade i så homogena grupper som möjligt men med god spridning vad gäller typ av deltagare grupperna emellan.

Med diskussionerna vill vi identifiera och förstå underliggande faktorer, attityder, värderingar och strategier som är kopplade till relationen arbete-privatliv, något som kan vara svårt att fånga i enkätundersökningar.

Resultat från pilotstudien

I vår pilotstudie med åtta deltagare kunde vi bland annat se att de med mer kreativa yrken tenderade att ha mer genomträngliga gränser mellan arbete och privatliv. Detta beskrevs av informanterna som dels något positivt eftersom yrkeslivet skapade mening i deras liv i allmänhet: "Jag gillar mitt jobb, att fantisera och drömma om det på fritiden", dels negativt eftersom sociala kontakter i privatlivet blev lidande: "Jag lägger det (yrkesrollen) inte ifrån mig riktigt. Kan bli lite lynnig och disträ i sociala kontakter".

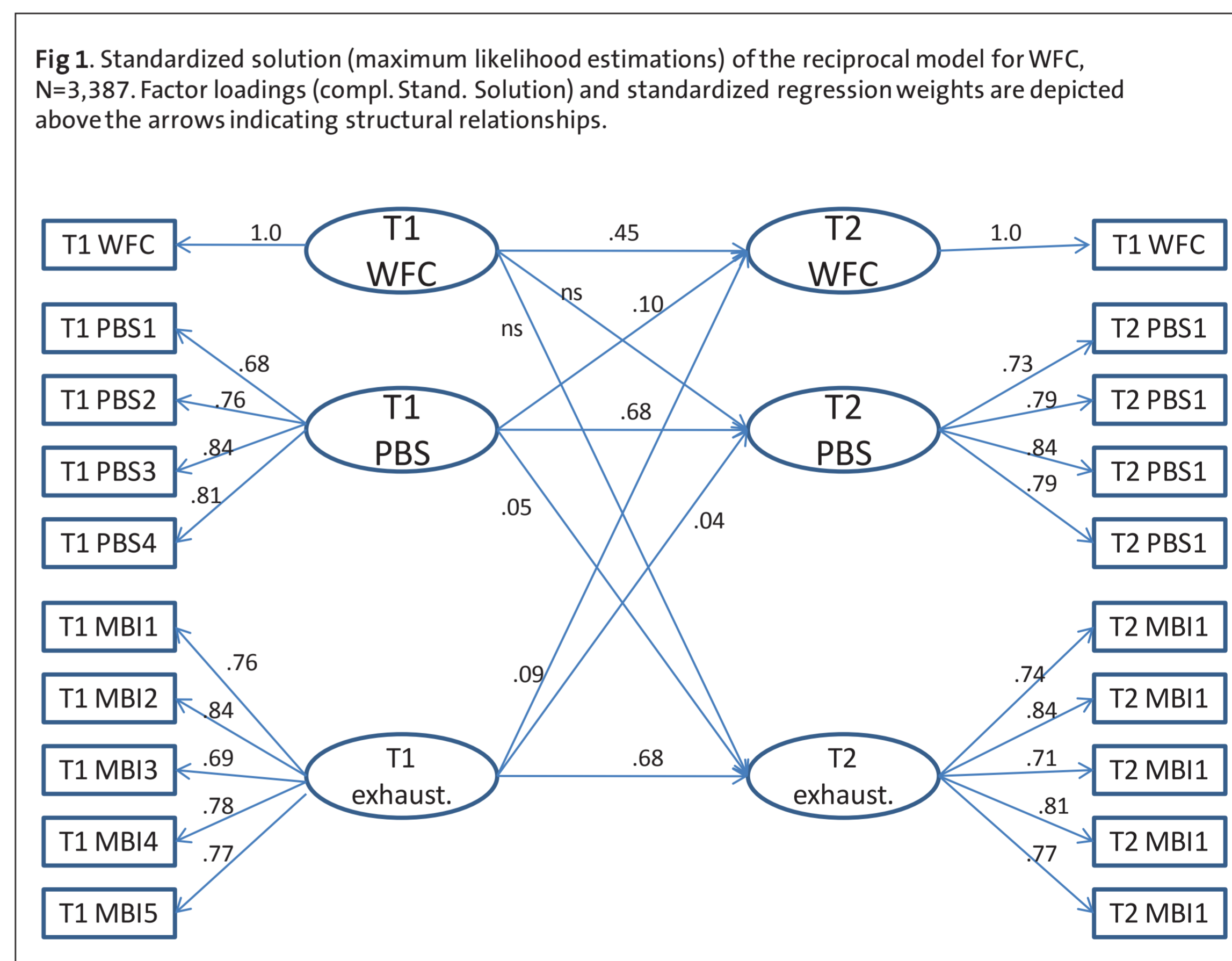
De slutgiltiga resultaten kommer analyseras med utgångspunkt i gräns- och rollteori.

Den kvantitativa studien

SEM

3.387 personer hade fullständiga data i SLOSH 2006 och 2008 på alla här undersökta variabler. Fyra olika modeller testades med hjälp av strukturella ekvationsmodeller.

- En **stabilitetsmodell** utan krossade stigar (cross-lagged) men med temporära stabila stigar mellan latent variabler.
- En **kausaltetsmodell** med stigar, förutom de i modell (a) nämnda, mellan T1 PBS och T2 WFC (work-family conflict) och emotionell utmattning samt T1 WFC till T2 emotionell utmattning.
- En modell med **omvänd kausalitet** inkluderade stigar, förutom de i modell (a) nämnda, från T1 emotionell utmattning till T2 WFC, samt strukturella stigar från T1 emotionell utmattning och WFC till T2 PBS.
- En **reciprok modell** inkluderade samtliga stigar från föregående modeller.

	DF	χ^2	RMSEA	AGFI	AIC	CFI
Stability	188	2236.38	.057	.92	2401.67	.98
Causality	185	2171.50	.057	.92	2337.00	.98
Reversed	185	2155.36	.057	.92	2337.69	.98
Reciprocal	182	2118.07	.057	.92	2297.13	.98

Slutsats

Alla modeller hade tillfredställande och mycket liknande fit indices. Den reciproka modellen, som liksom övriga modeller skiljer sig signifikant från stabilitetsmodellen, har lägst chi-kvadratvärde och minst antal frihetsgrader. Detta stödjer idén om ömsesidiga effekter mellan emotionell utmattning och konflikt mellan arbete och familj över tid.